

Geld nodig voor graf barones

Rond de doodsoorzaak van de barones, in 1870, deden allerlei geruchten de ronde. Was het zelfmoord of toch moord?

• Richard van de Velde wijst op de oude begraafplaats in Maurik naar het verwaarloosde, geheel overwoekerde graf van Engelbertha.

FOTO: ROB ZANTINGE

Over Van de Velde

Richard van de Velde is gepensioneerd docent van ORS Lek en Linge in Culemborg. Hij duikt graag in de geschiedenis en doet onder meer onderzoek naar slachtoffers van en vliegtuig-crashes in de Tweede Wereldoorlog in het midden van het land. Voor zijn onderzoeken bezoekt hij veelvuldig begraafplaatsen en andere locaties die voor zijn spoorwerk nodig zijn.

Rob Zantinge

MAURIK/RAVENSWAAIJ • Richard van de Velde deed in 2017 onderzoek naar het voormalige kasteel/ buitenhuis Vredestein in Ravenswaaij. Dit resulteerde destijds in een artikel in de weekkrant Stad Buren. "Hierop zijn toen erg veel reacties gekomen", aldus Van de Velde. "Mede daardoor heb ik de leeuwen, die bij de toegangswegen naar het kasteel hebben gestaan, weer opgespoord. Net als een spiegelpartij en enkele fraaie deurstijlen."

De meeste reacties kreeg Van de Velde echter op een foto van een vervallen graf in Maurik. Het is de laatste rustplaats van de laatste bewoner van het imposante buitenhuis Vredestein. "De Hoogwelgeboren Vrouwe Engelbertha Roessingh Udink, afkomstig uit de buurt van Denekamp", aldus Van de Velde. "Zij was op huwelijkse voorwaarden getrouwd met Baron Elbert Carsile van Pallandt van Harseveldt."

Uit onderzoek blijkt dat de grootmoeder van mevrouw Van Pallandt-Roessingh Udink een Van Heek was. Bovendien heeft de vader van mevrouw Van Pallandt veel voor het landgoed en huis Singraven betekend.

Alleen onderhoud landgoederen

"Verschillende lezers van mijn artikel vroegen zich af of dit bijzondere graf niet opgeknapt zou kunnen of moeten worden", zegt Richard van de Velde. "Ik heb daarvoor contact gezocht met de Stichting Edwina van Heek in Enschede. Helaas gaf die aan dat hun beleid puur gericht is op het onderhouden van de landgoederen Zonnebeek en Singraven, meer niet."

Engelbertha overleed in 1870 en haar laatste rustplaats is in Maurik

Achtergrond

Het unieke landgoed Vredestein nabij Ravenswaaij, waar de baron en de barones woonden, was ooit te vinden op de plaats waar zich nu uitgestrekte weilanden bevinden: tussen het kerkhof bij de kerk van Zoelmond tot over de Lekdijk bij Ravenswaaij. Op dit landgoed stond vermoedelijk in de veertiende eeuw eerst een klooster, maar in 1454 werd dat verkocht aan Willem van Egmond. Hij liet er een kasteel op bouwen. Toen Willem van Oranje met Anna van Egmond trouwde, werd hij ook Heer van Vredestein. Hij schonk het aan de Drost van Buren, Philips van Steelant, wiens familie het kasteel tot 1710 bewoonde. Door vererving kwam het in handen van de familie Van Brakell tot den Brakel en dat bleef zo tot 1865.

Rond 1808 werd het kasteel afgebroken en kwam er een zeer exclusief Herenhuis met zo'n veertig vertrekken voor in de plaats. Diederik Louis van Brakell tot den Brakel, de eerste bewoner van dit Herenhuis, trouwde tweemaal en had in totaal acht kinderen. Na de dood van hun ouders verkochten de op geldbeluste kinderen het landgoed in 1853 aan Louis Eugène, uit een andere tak van de familie. Toen die twaalf jaar later kinderloos stierf, kwam Vredestein in handen van een speculant, die het in november 1868 uiteindelijk voor 135.000 gulden doorverkocht aan de Hoogwelgeboren Vrouwe Engelbertha Roessingh Udink, afkomstig uit de buurt van Denekamp. Zij was op huwelijkse voorwaarden getrouwd met baron Elbert Carsile van Pallandt van Harseveldt. Dat hun huwelijk niet goed was, bleek toen zij drie maanden na de aankoop van het landgoed elk afzonderlijk een testament opmaakten. De 30-jarige kinderloze barones Engelbertha overleed echter al na ruim een jaar, op 18 februari 1870. Niet haar man, maar twee veldwachters deden bij de gemeente aangifte van haar overlijden.

Moord of zelfmoord?

Rond de doodsoorzaak van de barones deden destijds allerlei geruchten de ronde. Zo zou Engelbertha zelfmoord hebben gepleegd, omdat zij een ongelukkig huwelijk had. Een andere lezing was dat ze door een pistoolschot om het leven zou zijn gekomen en dat de barones dus ook vermoord zou kunnen zijn. Professor Schneevoegt zou destijds de lijkschouwing hebben verricht. In een ingezonden brief aan een krant liet deze Amsterdamse professor echter met klem weten het lijk niet te hebben onderzocht en dat hij dus ook geen doodswond had geconstateerd. Sterker nog; hij meldde op geen enkele manier bij het treurige geval betrokken te zijn geweest.

De inhoud van haar testament moet wel even slikken zijn geweest voor Elbert, want al haar bezittingen in Denekamp en omgeving kwamen haar familieleden toe. Hij erfde nog wel 50.000 gulden, maar moest daarover wel elk jaar vier procent rente betalen aan de andere erfgenamen. Ook kreeg hij het 'vruchtgebruik' van Vredestein, maar over het lot van het 'kasteel' zelf stond niets vermeld. Ook stond er een bepaling in dat Engelbertha, als doopsgezinde, begraven wilde worden in Maurik. Achter een ijzeren hek op de oude begraafplaats aan de Tielseweg, is haar verwaarloosde graf nog steeds te vinden.

Desastreuze gevolgen

Vermoedelijk uit rancune liet Elbert kort na Engelbertha's overlijden ook een testament maken, met desastreuze gevolgen voor het landgoed en het 'kasteel'; alles moest worden gesloopt of worden verkocht en dan gesloopt. Vanaf 1872 begonnen, onder leiding van rentmeester Key, de 'verkopingen' in herberg De Posthoorn in Ravenswaaij. Heer Elbert Carsile woonde die zittingen nooit bij, want hij had inmiddels zijn toevlucht gezocht in Parijs. Uiteindelijk werden het kasteel en het koetshuis afgebroken 'tot onder de vloer van het onderhuis'. Twee kooplieden uit Dordrecht betaalden er 9500 gulden voor. Ook andere zaken, zoals een mestput, een hooiberg, de inboedel en percelen met bomen brachten nog wat geld op. Van Pallandt had voor de rest geen functies of bezittingen die geld opleverden, dus waren de opbrengsten zeer welkom om zijn luxueuze leventje in Parijs te bekostigen. Hij overleed op 73-jarige leeftijd in 1915 in Varsseveld. Barones Engelbertha Roessingh Udink blies haar laatste adem dus al 45 jaar eerder uit...

Om haar bijzondere graf op te knappen, is geld nodig. Informatie hierover geeft Richard van de Velde, tel. 0345 502583; r.velde@hetnet.nl

Professor Schneevoegt ontkende een lijkschouwing te hebben uitgevoerd